

Onze Vogels

58e jaargang no.4, april 1997

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

osel

De

Kweek met de Smidskievit

Vanellus armatus

Orde: steltlopers en meeuwenvogels (*charadriiformes*)

Algemeen

Deze orde omvat een groot aantal uiteenlopende vogelsoorten. Ondanks het grote verschil in vormen heeft men toch genoeg aanknopingspunten gevonden om ze samen in één orde te plaatsen. In dit artikel beperken we ons echter tot onderorde plevierachtigen (*charadrii*) en met name tot

Smidskievit, volwassen exemplaar

de familie plevieren (*Charadriidae*). Deze familie is wederom verdeeld in drie groepen, namelijk de echte plevieren, de kieviten en de steenlopers. Kieviten zijn over het algemeen wat groter dan de echte plevieren. Over het aantal geslachten bij de familie kieviten is men het niet eens. In recente literatuur over deze vogels neigt men naar twee of zelfs één geslacht. Er zijn meer dan twintig soorten en nog wat ondersoorten. Ze komen in gematigde en tropische streken over bijna de gehele wereld voor. Ze leven in open gebieden en niet alleen in natte streken, maar ook op droge akkers, op steppe en woestijnen. Het zijn uitstekende lopers en ook vliegend staan ze hun mannetje. Ze leven hoofdzakelijk van dierlijke kost. Ze zijn moedig en verdedigen hun nest en jongen ten koste van alles onder het maken van veel misbaar. Ze spreiden hun vleugels om zich groter voor te doen dan ze zijn en proberen met dit imponerend gedrag de vermeende of echte vijand te verjagen.

Verscheidene kieviten hebben rode of gele vleeslellen aan de kop en er zijn er ook met een scherpe doorn (spoor) aan de vleugelbocht waarmee ze zich waar nodig verdedigen.

Verzorging

Het zijn sterke vogels die snel wennen aan een verblijf in de voliëre. Ze kunnen goed gehouden worden op universeelvoer en wat hondenbrokjes, maar in de gewenningstijd is het raadzaam om wat meelwormen en eventueel wat kleine visjes te voeren. Het universeel kan men prakken met honden- of kattenpaté wat dan graag genomen wordt. Ze worden vrij gemakkelijk tam, zeker als men ze wat levend voer als meelwormen uit de hand voert. Bij dit soort vogels is het raadzaam om ze op de grond te voeren want ze leren het niet om van een voedertafel te eten. Mocht u moeite hebben met voerbakken op de grond i.v.m. muizen of ander ongedierte dan kan men het beste 's morgens voeren en de bakken voor de nacht wegpakken.

Voliëre

Ideale voliëres voor kieviten moeten liefst niet te klein zijn, zodat ze de kans krijgen om naar believen op de vleugels te gaan. Belangrijk is ook de bodem van de voliëre omdat de meeste stellopers anders last van de tenen krijgen, wat uiteraard niet wenselijk is. Een groot gedeelte kan men voorzien van een grasmat. Deze moet wel kort gehouden worden om het lopen te vergemakkelijken, maar ook om pieren en ander levend spul zoals vliegen e.d. beter te kunnen vangen. In lang gras is het verder bijna onmogelijk om jongen voor controle c.q. ringen terug te vinden.

Een vijver is absoluut geen must maar in tijden dat er jongen zijn is het wel ideaal, want bij goed weer komen er veel vliegende insecten en ander levend voer op af. Er moet ook een gedeelte aarde zijn want zeker exotische kieviten broeden bij voorkeur in het zand. Ook kan men dit gedeelte van vaste planten en bloemen voorzien, want ze vernielen niets. Met stronken, coniferen, bamboe en diverse grassen kan men de voliëre een natuurlijk aanzicht geven.

Kortom, door min of meer aangepast biotoop te scheppen, creëert men goede voorwaarden voor broedresultaten welke eigenlijk nog te weinig voorkomen met dit soort vogels.

Nestelen en broeden

Vrij laat in het seizoen 1995 begonnen ze te broeden en ofschoon er twee jongen uit het ei kwamen, ging het jammer genoeg waarschijnlijk door de koude nachten mis. Maar ja, het begin was gemaakt en vol vertrouwen werd uitgekeken naar het volgende seizoen, waarin het dan maar moest gebeuren. Na de winter

op zolder te hebben doorgebracht, werden ze in het voorjaar 1996 in dezelfde voliëre ondergebracht waar ze ook het vorige seizoen hadden doorgebracht. Er werden geen andere grondvogels bijgeplaatst omdat deze storend werken en ook fel achtervolgd worden. Al gauw was vooral aan het mannetje te merken dat hij in de broedstemming was. Zoals bij alle kieviten kun je dit merken aan de meer dan verhoogde waakzaamheid in hun gebied (voliëre) en het volgen van de indringers in hun territorium onder het produceren van meer dan normaal geluid.

Er werden een vijftal nesten gemaakt waaruit zij de mooiste mag kiezen. Van een kievitsnest moet men zich overigens niet al te veel voorstellen. Het is niet meer dan een kuiltje in de grond wat met de borst mooi rond gedraaid wordt. Het wordt bedekt met wat plantaardig materiaal c.q. steentjes om het nest heen gelegd. Van leggen kan men eigenlijk niet spreken maar ze worden over de rug gegooid. Bij ons werden veelal wortelstengeltjes gebruikt om het nest te stofferen. Het is raadzaam om in de verlovingsperiode goed op te letten dat men deze nestplaatsen niet telkens dicht harkt tijdens de wekelijkse(?) schoonmaak. Wanneer men op de grond broedende vogels heeft zal men uitermate bedachtzaam te werk moeten gaan, wil men het broeden niet verstoren, voordat het begonnen is. Het zijn o.a. dit soort kleine dingen die medebepalend zijn voor het behalen van niet alledaagse broedresultaten. Er werden drie eieren gelegd en wel op 21, 22 en 23 april. Deze zijn peer-vormig en verhoudingsgewijs vrij

groot. Ze zijn olijkleurig en vooral aan de pool stompe pool bedekt met chocoladekleurige vlekken.

Het nest dat door haar verkozen werd lag tegen een aangrenzende voliëre waarin grotere vogels zoals ibissen, reigers en een nimmerzath gehuisvest waren.

Hoe dan ook, het lag op de meest ongelukkige plaats die ik me wensen kon. Vooral als de Indische nimmerzath op die plaats langs het nest liep was het raak. Onder luid protest vlogen beide kieviten tegen het gaas op om de ooeivaar van de broedplaats weg te houden. Deze begreep uiteraard niet wat die kleine donders van hem hebben moesten en pikte met zijn grote snavel van zich af ter verdediging. Omdat ik elders geen plaats had voor de vogel moest ik iets bedenken want dit kon zo uiteraard niet lang goed gaan. Er werd in de aangrenzende voliëre op een meter afstand een tijdelijke tussenwand geplaatst zodat de andere vogels in ieder geval geen schade met hun snavel konden aanrichten. Het gevaar was nu weliswaar geweken maar hoe breng je smidskieviten aan hun verstand dat er niets meer kan gebeuren en bij de broedende vogels bleef de onrust dus bestaan.

De natuur zegt hun dat ze vijanden op meer dan een meter afstand moeten houden en ze waren dus veelvuldig van de eieren af ter verdediging van hun broedplaats.

Het was dus zeer de vraag of de eieren niet onderkoeld zouden raken en de vrucht zou afsterven. Uit ervaring weet ik dat het allemaal veel kan hebben en ik heb de natuur zijn gang laten gaan.

Eieren van Smidskievit

De
sel

Kweek met de Smidskievit

Ook nu bleek dat, ondanks de vele storingen, mijn zorgen voor niet voor niets waren geweest en op 20 mei zag het eerste jong het levenslicht. Het tweede volgde de dag erop en het derde ei kwam niet meer uit. De broedtijd is dus precies 27 dagen na het leggen van het derde ei. Toen het nest gemaakt werd was alles nog kaal in de omgeving maar intussen was in de direkte buurt een vaste plant ontsproten van meer dan een halve meter hoogte. Voor zo'n miniatuurkuijkentje moet deze plant op zichzelf al een heel oerwoud zijn, maar ze hadden gauw ontdekt dat het een prachtig plaats was om je bij onraad te verschuilen en er werd dan ook vanaf de eerste dag dankbaar gebruik van gemaakt. Ja inderdaad, u leest het goed, vanaf de eerste dag want nestvlieders zijn zo goed ontwikkeld als ze uit het ei komen dat, zodra ze droog zijn, ze de ouders al kunnen volgen wanneer dat nodig is.

Ze hebben een dicht en warm dons-pakje net zoals kippenkuijkentjes dat hebben, maar door hun kleur en vlek-justekening zijn ze zo goed gecamoufleerd tegen de ondergrond dat ze vrijwel onzichtbaar zijn. Bij gevaar worden de jongen door waarschuwingsschreeuwen van de ouders gesommeerd om zich te drukken en dan is er helemaal geen zoeken meer naar. De ouders proberen ondertussen

door afleidingsmanoeuvres (te doen alsof ze gewond zijn) de vermeende vijand, telkens als deze te dicht bijkomt, een stukje met verlamde(!) vleugel verder van het nest weg te lokken.

Ook drukken ze zich tegen de grond onder het maken van veel kabaal en dit alles om zodoende de aandacht van eieren en jongen af te leiden. De eerste dagen zijn de gevaarlijkste voor de jongen. Ze zijn namelijk zo klein dat ze door wat groot uitgevallen maas in het gaas gemakkelijk kunnen ontsnappen.

Met allerlei grote vogels in de omringende voliëres die zo'n hapklaar brokje een uitstekend tussendoortje vinden kun je natuurlijk niet lijdzaam toekijken en moet er op een of andere manier ingegrepen worden. Dit hebben we opgelost door van fijn voliëregaas een strook van 20 cm hoog te knippen en deze in een kring om het nest en de kuikens heen te plaatsen. Uiteraard moet alles aan de onderkant goed aangesloten zitten anders kruipen ze er onder door. Dit kan men bewerkstelligen door wat aarde aan de buitenkant van de ring te leggen wat meteen wat stevigheid geeft aan het geheel. Wel doet zich dan nog een probleem voor wat men moet oplossen. Kieviten kunnen goed vliegen maar verplaatsen zich in de voliëre

normaliter lopende. Ze begrijpen in eerste instantie niet dat deze voor hun minuscule hindernis door een kleine sprong eroverheen makkelijk te nemen is. Ze proberen door het gaas heen bij de jongen te komen wat op deze manier uiteraard niet lukt. Men kan ze een handje helpen door het gaas op de plaats waar ze normaal naar het nest toelopen naar onder te drukken. Zodra ze weten wat de bedoeling is kan men deze met beetje omhoog brengen, wat dan verder geen problemen meer oplevert.

Op vrijdag 24 mei, toen ik 's morgens ging voeren, waren er ondanks vergeefs zoeken geen jongen meer in het voor hun omheinde gebied. Het was wel even door ademen op zo'n moment. Dood konden ze niet zijn, want dan moesten ze ergens liggen, Alhoewel, misschien rovers, maar welke? Medebewoners die hiervoor in aanmerking kwamen waren er ook niet. Ik had geen tijd om er al te lang bij stil te staan want ik moest, verder met het voeren, om nog op tijd op mijn werk te zijn. Wel hield ik ondertussen de ouders goed mogelijk in de gaten en opeens zag ik een der oudervogels in het gras en bleken de jongen onder moeders vleugels te zitten. Dan valt er een pak van je hart want je haalt direct het ergste in je hoofd. Het was een raadsel hoe de jongen van 3 en 4 dagen oud over de omheining konden.

Ondanks dat ik zeker dacht te weten dat ze er niet overheen konden heb ik het gaas op de verlaagde plaats wat omhoog gebracht. Na enig observatie bleek ik nu met twee problemen opgezadeld. Enerzijds bleken de ouders niet meer over het gaas te kunnen en anderzijds had ik evengoed nog het probleem van uitbrekende jongen. Opeens zag ik een van de jongen tegen het schuin naar buiten staande gaas opklimmen en aan de andere kant naar beneden tuimelen. Nadat het gaas naar binnen gebracht werd en deze voor de oudervogels wat lager gemaakt werd had ik beide problemen weer onder controle. Dat deze operatie gepaard ging met luid protest van de ouders laat zich raden.

Op de tiende dag werden de jongen geringd met 5,4 mm ringen. Dit kan zonder voorzorgsmaatregelen gebeuren want de oudervogels hebben

Smidskievit, jong van 10 dagen

geen problemen met de ringen. Wel moet men er op letten dat de pootjes zo dik zijn dat de ring met enige moeite over de drie tenen geschoven kan worden. Als deze te dun zijn valt de ring er door het ontbreken van de achterteen af. Op vrijdag 7 juni werd de omheining weggehaald. Ze waren twee en een halve week oud en groot genoeg om niet meer in de verkeerde voliëre terecht te komen.

Ze kregen nu in de 90 m² grote voliëre meer kans om op natuurlijke wijze wat insecten te vergaren. Ze maken hier dankbaar gebruik van struinen door de hele voliëre en plukken heel wat dierlijk eiwitten van de bodem af zoals bij Kieviten gebruikelijk is. Wanneer ze zich onbehaaglijk voelen of anderszins behoefte hebben kunnen ze zich onder moeders vleugels terugtrekken. Het is overigens een vreemd gezicht om een Kievit met zes pootjes te zien staan want van het verdere lichaam van de jongen is er niets meer te zien.

Nawoord

Smidskieviten, ook wel Smidsplevieren genoemd, zijn net als veel van hun verwanten ideale voliërevogels. Mits men ze een aan hun behoeften aangepaste voliëre kan geven. Ze zijn sterk en vrij eenvoudig aan het voer te wennen en kunnen met een keur aan andere vogels gehouden worden. Wel is het verstandig om ze paarsgewijs, dus zonder soortgenoten, te houden. Tijdens de broedtijd worden soortge-

Smidskievit, jong van negen weken

noten en ook ander grondvogels niet geduld.

Zelfs een koppel toerako's dat het verblijf met hen deelde werd geattaqueerd als ze op de grond in de buurt van het nest kwamen. Ze zijn geslachtelijk niet te onderkennen en men zal ze dus endoscopisch moeten laten onderzoeken wil men weten of men over een (echt)paartje beschikt. Een beetje geduld is wel gevraagd als men met Kieviten wil broeden want het duurt meestal enkele jaren voor ze tot broeden overgaan.

Gewenst is hierbij een rustige voliëre die niet overbevolkt is, maar ja dat geldt eigenlijk voor alle vogels. Hun aangeboren schuwheid leggen ze vrij gauw af. In de winter moeten ze vorst-vrij gehouden worden wil men vroeg

of laat geen vogels verliezen. Als men de vogels een eerlijke kans geeft kan men er zeer veel plezier aan beleven en zullen broedresultaten zeker niet uitblijven en daar is het ons, liefhebbers, eigenlijk om te beginnen. Wanneer u vragen heeft over het een en ander kunt u altijd bellen. Ik hoop dat u er iets van heeft geleerd.

Met sportgroeten uit Budel en tot de volgende keer.

Huub Lammers
W. de Zwijgerstraat 53
6021 HL Budel
Tel: 0495-401017

GEEF HERBA-PRODUKTEN VOOR OPTIMALE KWEEKRESULTATEN !

AIR®

ANTI PARASieten EN LUCHTWEGEN ZUIVERING

Herba Air heeft een dubbele functie: enerzijds is het parasietenwerend (muggen, vliegen, motjes, luisen, enz.) en anderzijds heeft het een positieve werking bij luchtweginfecties (het zuivert de luchtwegen).

Het kan op meerdere wijzen effectief gebruikt worden (rustplaatsen, drink- en badwater).

Activering van prestaties en verhoging van het weerstandsvermogen. Door regelmatige toediening zal de infectiedruk tot een minimum beperkt blijven.

30 ml. 18.75

Keurmeester J. de Bruine, Urk.
Tel. 0527-683864

Dankzij Herba-Bird zijn de bevruchtingsresultaten tijdens de eerste ronde veel beter dan in voorgaande jaren. Van 10 waterslagerpoppen kreeg ik 45 eieren, waarvan er 41 bevrucht waren. De vogels zitten echt in een topconditie.

BIJENGOUd®

PROPOLIS, KONINGINNEGELEI EN STUIFMEELPOLLEN

Het is allang geen geheim meer dat de bijenkorf enkele zeer waardevolle producten voortbrengt, die zowel voor mens als dier een geneeskrachtige werking hebben.

Herba Bijengoud is een samenvoeging van propolis, koninginnegelei en stuifmeelpollen. Deze harmonische mengeling van zuivere grondstoffen heeft een antibiotische infecties bestrijdende werking, welke worden veroorzaakt door bacteriën, schimmels en virussen.

100 ml. 34.85

PRO - FIT B.V.

Veemarktkade 8 - 5222 AE 's-Hertogenbosch - Telefoon / fax : (073) 621 60 39

Verkrijgbaar via uw dierenpecialzaak

EEN SPELING DER NATUUR: DE GYNANDER

door prof. Dr. N.H. Verdonk • foto's: W. Akkermans

Daar was hij dan: de gynander, half vrouw, half man. Eerst op de Nationale Tentoonstelling van de Speciaalclub Europese Cultuurvogels te Rosmalen en daarna op de Nationale Bondstentoonstelling Vogel '97 in het Turfschip te Breda.

In 1994 besprak ik in mijn geregelde bijdrage aan ons lijfblad "Europese Cultuurvogel" (Verdonk 1994) dit merkwaardige verschijnsel uit de vogelwereld: de gynander, half vrouw, half man. Het woord gynander is ontleend aan het Grieks, waar gynè vrouw betekend en andros man. Toen ik dat artikel schreef, verwachtte ik niet een dergelijke vogel ooit in levende lijve te zien te krijgen. Daarvoor is het verschijnsel te zeldzaam. Men kan eerder verwachten een mutatie in zijn kweek aan te treffen dan een gynander. De enige keer, dat een gynander op een vogeltentoonstelling geshouwd werd, was op de tentoonstelling in Frankfurt (Dld) in 1930. Maar de wonderen zijn de wereld nog niet uit. Begin oktober 1995 werd ik

gebeld door Jac. Hoevenaars uit Oud-Gastel, die mij vertelde dat hij een gynandergoudvink gekweekt had!

Wat is een gynander en hoe ontstaat hij?

Gynanders worden vaak verward met halfzijdige vogels die twee verschillende kleuren vertonen, zoals kanaries die half geel en half wit zijn. In tegenstelling tot gynanders die, voor zover bekend, onvruchtbaar zijn kunnen halfzijdige zich normaal voortplanten. Het ontstaan van een gynander kan men alleen begrijpen vanuit de genetische achtergrond van het verschil tussen een mannelijk en vrouwelijk dier. Dat verschil berust op de geslachtschromosomen.

Zo bezitten alle mannelijk vogels in

hun lichaamscellen twee X-chromosomen. Ze zijn dus opgebouwd uit cellen van het X-type. Vrouwelijk vogels daarentegen bezitten in al hun lichaamscellen een X - en een Y - chromosoom. Ze bestaan dus uit cellen van het XY-type.

Nu liggen er op het X-chromosoom belangrijke genen, niet alleen voor kleur, zoals bij de groenling voor agaat, bruin en ino, maar ook voor essentiële levensfuncties. Hierdoor zijn cellen zonder X-chromosoom niet levensvatbaar. Op het Y-chromosoom liggen geen belangrijke genen, zodat cellen zonder Y-chromosoom (het XO-type) wel levensvatbaar zijn.

Vogels, die opgebouwd zijn uit cellen van het XO-type zijn altijd van het vrouwelijk geslacht.

Een vogellichaam wordt opgebouwd door celdeling, uitgaande van een bevruchte eicel. Nu gaat aan iedere celdeling een deling van de kern vooraf, waarbij alle chromosomen zich overlans door midden delen. Zodat iedere dochtercel precies hetzelfde aantal chromosomen bevat als de moeder-cel waaruit ze ontstaan is. Wanneer nu een bevruchte eicel waaruit een mannelijke vogel zal ontstaan en dus twee X-chromosomen bezit (XX-type) zich normaal deelt, ontstaan er twee dochtercellen met ieder twee X-chromosomen. Wanneer door verder gaande celdeling het vogellichaam wordt opgebouwd, bevatten alle cellen twee X-chromosomen en dus ontstaat een mannelijk vogel.

In zeer, zeer uitzonderlijke gevallen gaat er echter iets mis.

Wanneer bij de kerndeling, die vooraf gaat aan de eerste deling van de bevruchte eicel, één van de twee X-

chromosomen zich niet verdubbelt ontstaat er een XX-cel met twee XX-chromosomen en een XO-cel met slechts één X-chromosoom. Alle cellen die tijdens de verdere ontwikkeling van de jonge vogel van de XX-cel afstammen zijn mannelijk terwijl de cellen, die van de XO-cel afstammen vrouwelijk zijn.

Zo ontstaat er een vogel, die voor de helft uit mannelijke cellen bestaat en voor de helft uit vrouwelijke cellen, dat wil dus zeggen een gynander !

Gynanders komen niet alleen bij goudvinken voor, waar ze door het grote kleurverschil tussen man en pop direct opvallen. Ze zijn ook bekend van andere Europese Cultuurvogels. De volgende gegevens over het voorkomen van gynanders zijn ontleend aan een publicatie van Kumerloeve (1987).

Soort	Aantal waargenomen gynanders
Goudvink (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	21
Vink (<i>Fringilla coelebs</i>)	3
Keep (<i>Fringilla montifringilla</i>)	2
Sijs (<i>Carduelis spinus</i>)	1
Kruisbek (<i>Loxia curvirostris</i>)	1
Groenling (<i>Carduelis chloris</i>)	—
Barmsijs (<i>Carduelis flamma</i>)	—
Putter (<i>Carduelis carduelis</i>)	—

Uit deze opsomming kan men concluderen, dat gynanders alleen zijn waargenomen bij soorten die een duidelijk sexueel dimorfisme vertonen, dwz een duidelijk onderscheid tussen man en pop in het verenkleed. Waarschijnlijk komen gynanders ook wel bij groenlingen, barsijs en putters voor, alleen zijn ze daar moeilijk vast te stellen.

Het meest opmerkelijke uit deze opsomming is het groot aantal gynanders bij de goudvink. Gedeeltelijk zal dit wel te verklaren zijn uit het feit dat een gynander-goudvink, waarbij de ene helft van de borst rood gekleurd is en de andere grijs in de natuur sterk opvalt. Slechts twee exemplaren zijn gekweekt: het exemplaar van de tentoonstelling in Frankfurt (1930) en de vogel van Jac.Hoevenaars die in het afgelopen jaar op de tentoonstelling verscheen. De rest is in opgezette toestand in musea aanwezig.

De opgezette exemplaren geven ons wel interessante informatie over het uiterlijk van de gynander-goudvinken. In verreweg de meeste gevallen (17) vertoont de rechterkant de mannelijke rode kleur en de linkerkant de vrouwelijk grijze kleur. Dat is ook het geval bij de gynander die Jac. Hoevenaars gekweekt heeft (zie foto's). In slechts

4 gevallen is de linkerkant rood en de rechterkant grijs.

Het zou interessant zijn te weten hoe de inwendige structuur van de gynander eruit zag; met name informatie over de ligging en het functioneren van de geslachtsorganen zou van groot belang zijn. Helaas zijn de meeste gynander-goudvinken opgezet voor musea zonder nader onderzoek.

Slechts 4 gynanders werden nader onderzocht, alle behorend tot het "normale" type, rechts rood; links grijs. In overeenstemming hiermee hadden ze links een ovarium (eierstok) en rechts een testikel. Het zou zeer belangrijk zijn te weten, hoe de situatie is bij de vogels die links een mannelijk rood verenpatroon vertonen en rechts een grijze vrouwelijke helft. Helaas is geen van deze gynanders onderzocht.

Hoe nu verder?

Met Jac. Hoevenaars heb ik afgesproken, dat hij de gynander zal paren aan een normale pop. Waarom aan een pop? Uit de weinige gegevens, die er over het gedrag van de gynander-goudvinken bestaan, blijken ze zich als man te gedragen. Zo werd in 1971 in Bretange (Fr) en wild koppel goudvinken waargenomen, waarvan de man een gynander was. Ook het nest werd gevonden met 4 onbevuchte eieren. Mocht blijken, dat de man van Hoevenaars onvruchtbaar is, dan zal hij te zijner tijd inwendig onderzocht worden op de ligging en het functioneren van de geslachtsorganen. Zo kan onze hobby nog een belangrijke bijdrage leveren aan de wetenschap.

Literatuur:

N.H. Verdonk: Gynanders, half vrouw, half man. Europese Cultuurvogel 1994 no2, 11-13.

H. Kumerloeve: Le gynandromorphisme chez les oiseaux, Récapitulation des données connues. *Alauda*, 50, 1-6 1987

K.B.O.F. " DE WITTE SPREEUWEN "

Het beste en meest gelezen **Belgisch Ornithologisch tijdschrift** voor vogelliefhebbers en kwekers. Verschijnt maandelijks Oplage 25.000 exemplaren alleen in Vlaams België. Het bevat 80 pagina's, prachtig geïllustreerd, boordevol wetenschappelijke tekst, over huisvesting, kweken en verzorging. **Jaarabonnement: 900 BEF of 50 gulden.** Betaling: 50 gulden op rekening nr. 57.55.24.308 bij de ABN-AMRO bank te Maastricht, of 900 BEF per eurocheque aan de heer Roger BRUYNINCKX, Alg. Nat. Penningmeester K.B.O.F., Keizerstraat 13 te 3360 BIERBEEK (Lovenjoel). Gratis proefnummer op schriftelijke aanvraag.

Gevlekte Tangara

...een voor vele vogelliefhebbers aantrekkelijke Tangara

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: J.E.

alle rechten voorbehouden

Toen ik zo'n 35 jaar geleden in Engeland vogels hield, was de 13 cm grote gevlekte tangara (*Tangara punctata*) uit het noordelijk deel van Zuid-Amerika voor veel liefhebbers van vruchten- en insecteneters een geliefde vogel.

Ook tegenwoordig vervult hij nog steeds een favorietenrol. Zijn leefgebied beslaat de lagere oostelijke Andes en andere gebieden tussen 250-1600 meter, waar ze vooral in vocht-

ge bossen en de open plekken daarbinnen voorkomen. Hun verspreidingsgebied loopt van Zuid-Venezuela, de Guineas, Noord en Oost-Brazilië, tot Oost-Ecuador, Oost-Peru en Oost-Bolivia. De gevlekte tangara voedt zich vooral met vruchten en insecten en komen meestal voor in paren of kleine familie groepjes. Samen met andere tangara's, suikervogels en andere vogels fourageren ze meestal hoog in de bomen, maar be-

zoeken ook de lager gelegen delen om van vruchten te eten.

Waarom is deze tangara zo populair? Hij is niet zo schitterend gekleurd als enkele andere tangara's zoals de paradijs-tangara (*Tangara chilensis*), blauwkap-tangara (*Tangara cyanocephala*) of de veelkleurige tangara (*Tangara fastuosa*). Door zijn bijzondere en opvallende tekening, zijn robuuste postuur en zijn houding toont hij echter zijn eigen charme hetgeen duidelijk op de foto's is te zien. De gevlekte tangara ontleent zijn naam aan zijn schubachtige tekening op de rug die ontstaat door het zwarte centrum van de veer met een helder groene omzoming. Boven- en onderborst laten eveneens de schubtekening zien maar de omzoming is blauwachtig wit, uitlopend in wit op de onderbuik. Op de flanken ligt een blauwe waas.

Een soort die veel op de gevlekte tangara lijkt is de druppeltangara (*Tangara guttata*). Deze tangara heeft een geelachtige aanslag op het voorhoofd en het gezicht en groenachtig-turquoise randen aan de vleugelveren daar waar de gevlekte tangara een blauwachtige waas op voorhoofd en gezicht en geelachtig-groene randen aan de vleugel- en staartveren laat zien.

Andere elementen die meespelen in zijn populariteit is het feit dat ze vrij frequent beschikbaar zijn tegen redelijke prijzen, en dat ze na acclimatisatie sterk zijn. Ze hebben maar een minimum aan warmte nodig gedurende de winter. Men kan ze huisvesten in ruime binnenvluchten met daarop aangesloten een buitenvolière waarin ze bij redelijk weer kunnen vertoeven. Ook in gemengde collecties in een

De/

ose/

verwarmde plantenkast zijn ze te houden. Aangekleed met tropische planten en een waterval creert men zo een esthetische leefomgeving. Als de temperatuur tenminste op 10-12 graden wordt gehouden, zullen ze in goede conditie blijven.

Hun voeding bestaat vooral uit vruchten aangevuld met een commercieel verkrijgbaar insectenvoer. Je kunt ze zachte vruchten zoals druiven, peren en bananen (deze laatste in beperkte mate omdat ze daarvan snel vet worden), sinasappel, cactus vruchten, papaja's en andere zachte tropische vruchten vertrekken. Niet alle vruchten lusten ze even graag, je leert vanzelf wat ze het liefst eten. Vruchten kun je of doormidden gesneden of in kleine blokjes aanbieden. Luchtige cake gedrenkt in honingwater of nectar leren ze snel eten en als in dezelfde ruimte nectar etende vogels zijn gehuisvest dan eten ze ook nectar. Het regelmatig verstrekken hiervan is echter geen absolute noodzaak. Motenlarven en mini-meelwormen zijn geschikte dierlijke voedingsbronnen, evenals alle soorten wilde insecten, gladde rupsen en spinnen.

Indien ze gedurende de lente, zomer en herfst zijn ondergebracht in een beplante voliëre dan kunnen ze zelf een grote variatie aan levend voer vangen, hetgeen vooral van belang is

als men streeft naar broedsuccessen. Toegang tot een verwarmde binnenkooi in de winter en tijdens perioden dat de omstandigheden minder gunstig zijn, is noodzakelijk.

In het broedregister van de "Foreign Bird Federation" in de UK, dat vanaf 1990 is bijgehouden was geen informatie te vinden over broedresultaten met deze soort¹. Helaas nemen veel liefhebbers niet de moeite de federatie op de hoogte te brengen van hun resultaten. Positief in deze lijst is wel de melding van broedsuccessen met 9 andere tangarasoorten.

In het juli nummer van "Onze Vogels" 1996 staat bladzijde 305 een melding over het eerste broedresultaat in Holland met de gevlekte tangara. Helaas is zowel de datum als de naam van de kweker niet genoemd². De kweekdatum is in ieder geval van na 1965 want de lijst is bijgehouden vanaf 1965 tot nu. Zonder enige twijfel is het behalen van broedresultaten met deze soort niet gemakkelijk en ieder succes ervan is de moeite van het vermelden meer dan waard.

Er is geen oorzaak aan te geven waarom er met deze tangara niet vaker is gebroed. Een probleem zou het seksen van de gevlekte tangara kunnen zijn. De geslachten zijn moeilijk te

bepalen omdat er geen opvallende uiterlijke kenmerken zijn (een verschijnsel dat voor de meeste tangarasoorten geldt). Het is dan ook het beste om drie of vier vogels samen te houden en ze zelf te laten koppelen.

Hun nest is komvormig en gebouwd van plantenvezels, mos en fijn gras. Ze bouwen het bij voorkeur in een dichte struik of een klimplant. Het normale legsel bestaat uit twee witte eieren, dicht bezet met bruine vlekken, die na 13-14 dagen bebroeden kippen. De jongen vliegen na 18-20 dagen uit. Zonder voldoende dierlijk voedsel zal het echter moeilijk zijn de jongen groot te brengen.

Als leden van de NBvV aanvullende informatie hebben over deze en andere tangara soorten schrijf a.u.b. naar mij of naar de redactie.

Foto 1

Gevlekte tangara. De gevlekte borst spreekt voor zich.

Foto 2

De Gevlekte Tangara in volle pracht. Let op de zwak blauwe kleur aan de kopzijden.

Foto 3

Leefgebied van de gevlekte tangara op zo'n 500 meter hoogte in een regenbos.

Opmerkingen van de redactie:

Voor ervaringen en beschrijvingen van deze en verwante tangara's zie:

- 1 - J. Ingels (1972), "De Druppeltangara" (deel 8 over tangara's en andere vruchten en insecteneters): *Onze Vogels* 33; blz. 127-131. Ook Ingels duidt aan dat er tot dan toe geen broedresultaten zijn behaald.
- Rutgers, die over het algemeen goed is geïnformeerd over de gepubliceerde fokresultaten maakt in zijn "Encyclopedie voor de Vogelliefhebber" deel 3 en 4 geen melding van de getekende tangara.
- 2 Navraag bij de commissie voor registratie bijzondere kweek van NBvV leverde geen aanvullende informatie op.

de redactie

sel

Het Klein Hoefblad

Andre Bruggeman

Voorbodes van de lente!

Zo zou men ze kunnen noemen, want samen met de Wilgenkatjes welke hun zilveren schoonheid brengen zonder blad, zo is dit ook met het Kleine Hoefblad.

De grond ziet er nog echt helemaal winters uit, doch de eerste zonnige dagen die de bovengrond komen verwarmen brengen het Kleine Hoefblad tot leven. Waar u het niet zou verwachten daar ontspringt het als ware! Het boord zich werkelijk door de hardste bodem, zoals stortplaatsen met puin, wegbermen, spoordijken, vochtige akkers, oevers en ruigten. Het houdt van een kalkachtige en voedzame grond. Het is telkens weer een mooie verschijning. De bladerloze bloeistengels dragen slechts één bloemkorfje en in plaats van de bladeren zitten er wollen schubben aan de stengel. Ze komen meestal in grote hoeveelheden samen uit de grond en vormen zo dichte bosjes. Wanneer de hoogste zo ongeveer 5 cm heeft bereikt ontvouwt zich bij een gunstige temperatuur een goudgele bloem. Deze is gevormd door ontelbare fijne lintvormige bloemblaadjes met in de kern een zijdeachtige kelkpluis. Het zal al vlug een heel groot boeket worden met hoge en laag bloeiende bloemen. Doordat bij zonnig weer de bloemen volledig open gaan, zien we ook gelijk de eerste bijen vliegen om voor een bestuiving te zorgen. Nadat bestuiving heeft plaats gevonden sluit de bloem zich en beginnen de zaden zich te ontwikkelen. Het bloemenhoofdje hangt dan naar beneden gebogen. Aan het verdikken van de basis van het bloemenhoofdje en het ontwikkelen van het zaadpluis is te zien wanneer wij deze in zijn geheel kunnen plukken om ze aan onze vogels te geven.

Zowel inlandse zaadeters als parkieten zijn er op verlekkerd, het is een goede vorm van groenvoeder.

Het verspreidingsgebied is geheel Europa met en deel van Azië. De bloem is zeer algemeen in België en Nederland. De verspreiding gebeurt ook wederom door het zaadpluis dat met de wind over grote afstanden

wordt meegenomen. De bloeitijd hangt af van hoelang de winter aanhoudt, ook het aantal uren zonlicht is van invloed op de zaadkieming. Het Klein Hoefblad wordt dan ook beschouwd als een voorbode van de lente.

Zijn naamgenoot het Groot Hoefblad komt veel later tot bloei en is voor onze vogels niet van belang. Deze heeft

wel een sier-waarde in grote tuinen met een waterpartij. In onze natuur is hij de laatste jaren sterk achteruit gegaan. Gelukkig is dit voor het Klein Hoefblad nog niet het geval en dat is maar goed ook!

We kunnen het nog volop vinden om onze vogels er mee te verwennen.

De
sel

Kweek met de Geelkeelgaailijster

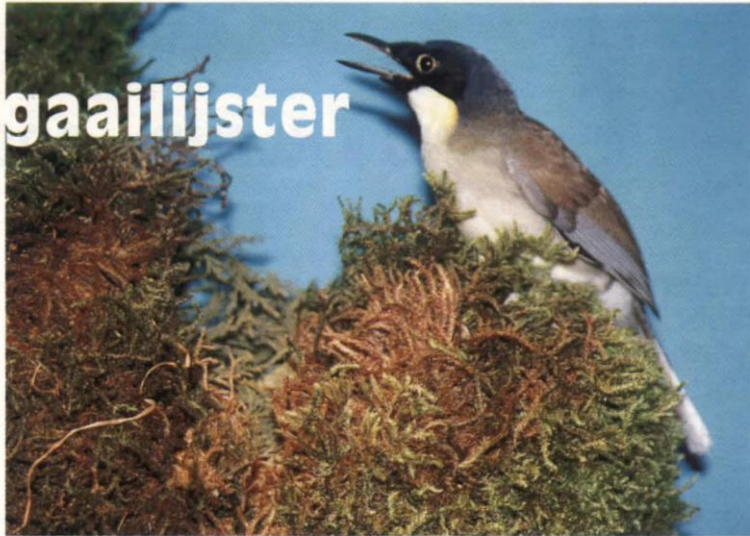
C. Mourik

Begin 1992 kocht ik bij Henk van Os in Ridderkerk een paartje Geelkeelgaailijsters (*Garrulus galbanus cortoisii*) die na een paar weken wennen toch wel lieten zien dat ze wat voor elkaar voelden, getuige de wat vreemde baltsneigingen die de man voor de pop tentoon spreidde.

Een paring heb ik niet gezien maar na een paar dagen begonnen beide vogels in een conifeer met het bouwen van een nest.

Het nest was niet zo stevig, zodat na verloop van tijd het nest door de conifeer begon te zakken en het geheel ondersteund moest worden door een houten plankje met stokken er onder. Na een paar dagen probeerde ik voorzichtig nestcontrole toe te passen, wat met veel misbaar van de oudervogels ternauwernood werd toegestaan. Inmiddels lagen er twee eieren in het nest. De volgende dag lag er weer een ei bij, de dag erna werd het vierde ei gelegd.

De oudervogels broedden beide afwisselend en na 15 dagen lagen er twee jongen in het nest. De dag erna kwam er nog een derde jong bij, maar

die heeft maar één dag geleefd.

De vogels voerden witte meelwormen en buffalowormen met daarbij regelmatig kleine stukjes appel die bestrooid waren met nectarpoeder. De oudervogels voerden deze stukjes aan de jonge vogels, maar trokken ze ook weer uit de bek, waardoor het leek of ze alleen het nectar mochten eten en niet de appel.

Na ongeveer drie weken proberen de jongen uit te vliegen, wat maar moeilijk gaat. Toch komen de jonge vogels 's-avonds weer terug op het nest en de volgende morgen gaat het al wat beter. Een week na het uitvliegen vind ik 's-morgens een jong dood op de grond. Het tweede jong groeit voorspoedig en na een aantal weken begint hij aan de rui.

Nadat deze vogel vijf maanden oud is, kan ik hem ineens niet meer vinden op zijn vertrouwde plek. Na lang zoeken vind ik hem op de grond onder de conifeer.

Nu is het tijd om de Bond te bellen om inlichtingen te vragen of er al meer broedresultaten zijn van de geelkeelgaailijster, maar ik blijf de eerste in

Nederland te zijn, die een geelkeelgaailijster groot heeft gekregen.

Na een jaar rust, is het dit jaar weer tot een goed resultaat gekomen. De vogels begonnen in april aan het bouwen van een nest. Dit keer in een nestmandje, wat ik vrij hoog aan de voorkant van de volièrre heb gehangen. De beplanting bestaat uit een aantal coniferen met wat lage bossen bamboe en aan de achterkant enkele klimplanten. Zodoende vond ik het wat vreemd dat de vogels toch aan de voorkant van de volièrre een nest gingen bouwen. Maar na enkele dagen van ruw bouwen bleef één van de vogels steeds op het nest zitten, waarna na controle bleek dat er al twee eieren in het nest aanwezig waren. De volgende dag was er weer een ei gelegd en de dag erna weer één. Na vijftien dagen van afwisselend broeden van de ouders kon ik heel gemakkelijk zien dat er een jong uit het ei was en de dag erna was er weer een jong te zien. De ouders voerden nu bijna uitsluitend vervelde meelwormen met soms een beetje buffalowormen en ook wat kleine krekeltjes.

Na drie weken vlieden de jongen uit, hetgeen nu eigenlijk probleemloos verloopt. Na drie maanden is er op een morgen ineens een jong verdwenen, wat later gevonden wordt onder een bamboestruik. Getuige de foto's heeft het tweede jong de rui goed doorstaan en werd met 89 punten beoordeeld en ontving een eerste prijs, terwijl de winterrui nog niet geheel gepasseerd was.

Al met al ideale vogels waar ik naar ik hoop nog vele jaren plezier aan kan beleven.

Over Kanaries gesproken

ZANG • KLEUR • POSTUUR

Waterslager deel 1 Over Nachtegalen, Waterslagers en Watergolvers

door Jaap Plokker

De vogelvereniging voor Katwijk en Omstreken "De Kanarievogel" organiseert voor de zangkwekers ieder najaar enkele avondjes om elkaars vogels af te luisteren en te commentariëren. Tijdens de in het najaar van 1996 belegde bijeenkomsten kwam bij herhaling het onderwerp "nachttegaalaccent" ter sprake.

Vragen die onder meer aan de orde gesteld werden waren: Wat bedoelen we met de rubriek "nachttegaalaccent" op de keurlijst en hoe beoordeel je het? Hoe belangrijk is het "nachttegaalaccent" voor het lied van de waterslager en komen de "slagvogels" in Nederland wel voldoende tot hun recht? De gedachtenwisselingen waren voor mij aanleiding om wat overwegingen betreffende dit onderwerp op papier te zetten.

Nachttegaalaccent betekent niet: "Zingen als een Nachtegaal"

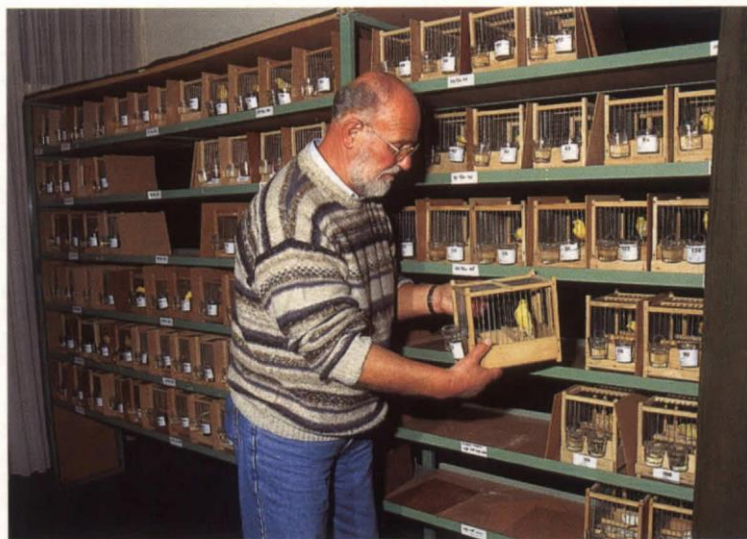
Betekent het streven naar "nachttegaalaccent" dat de zangkweker gericht moet zijn op het fokken van waterslagers met een zo natuurlijk mo-

gelijk nachtegaallied? In heel veel zangkanarie literatuur wordt de indruk gewekt dat dit inderdaad het uitgangspunt zou moeten zijn. Als ik echter een waterslager zou bezitten die de natuurlijke zang van een nachtegaal tot in de perfectie zou beheersen en ik zou hem inschrijven voor een zangwedstrijd dan heeft deze vogel geen schijn van kans om in de prijzen te vallen. De natuurlijke zang van de nachtegaal is helemaal niet het ideaalvoorbeeld voor de waterslager, niet in de praktijk en zelfs ook niet in (de zang)theorie.

Het opstellen van een zangtheorie en daarop gebaseerde "standaardeisen" voor de afzonderlijke toeren is in feite het onderscheiden van wenselijke en onwenselijke elementen in de natuurlijke zang. De bedoeling is dat, o.m. door op zangwedstrijden de ene te belonen en de andere de beloning te onthouden of zelfs te bestraffen, de kweker door doelgerichte fokmethoden de wenselijke elementen versterkt en de onwenselijke zoveel mogelijk elimineert. Op deze wijze wordt natuurlijke zang gecultiveerd. Het in de loop van de jaren ontstane waterslagerlied is een gecultiveerde vorm van natuurlijke kanariezing waarbij tijdens dat cultiveringsproces er o.m.

naar gestreefd is de kanarie in staat te stellen doelbewust gekozen elementen uit het lied van de nachtegaal zich eigen te maken. Om misverstanden te voorkomen: het cultiveringsproces is nooit zover gegaan dat het waterslagerlied een volledige imitatie van het nachtegaallied zou moeten zijn.

In de praktijk blijkt menigeen nog op beide gedachten te hinken en zich niet bewust te zijn van de principiële keuze die al lang geleden gemaakt is. Wanneer een waterslager te harde of te hoge toevormen laat horen wordt dit immers nogal eens door de vingers gezien met de opmerking: "Een nachtegaal zingt ook zo". Willen we nu gecultiveerde waterslagerzang volgens de huidige "standaardeisen" of willen we een natuurlijk nachtegaallied? In het ene geval is, bijvoorbeeld, een hoge, spitse "fluit" gewoon een fout en moet die er uit; in het andere geval moeten we zelfs niet eens onze verontschuldiging uitspreken voor de hoge "fluit", maar is het een toer die waardering verdient, een pluspunt voor de vogel, want de "fluiten" van een nachtegaal en hij zingt ze in vele vormen, kunnen inderdaad ook hoog zijn. Wanneer ik de keus zou moeten maken tussen een watersla-

ger met een gecultiveerde zang, die de in de zangtheorie vastgelegde "standaardeisen" benadert, of een waterslager wiens lied zoveel mogelijk lijkt op de natuurlijke zang van de nachtegaal, kies ik voor de eerste. Ik ben geneigd te veronderstellen dat de overgrote meerderheid van de waterslagerkwekers dezelfde keuze zullen maken. Daarom moeten we de knoop voor eens en altijd doorhakken en afstappen van het "gelonk" naar de natuurlijke zang van de nachtegaal: Een waterslager behoort niet als een nachtegaal te zingen, we willen dat ook niet en daarom mogen in de rubriek "nachtegaalaccent" nooit punten gegeven worden om de reden dat desbetreffende waterslager de natuurlijke zang van een nachtegaal benadert.

Het Nachttegaalaccent als bonus voor bepaalde toeren

Sommigen definiëren "nachtegaalaccent" als het zingen van gecultiveerde vormen van voor het nachtegaallied karakteristieke toeren. In aansluiting hierop is door de keurmeesters besloten de beoordeling van het "nachtegaalaccent" te bepalen aan de hand van de kwaliteit van de gezongen waardetoeren "klokkende waterslag" en/of "rollende waterslag", "staaltönen", "tjokken" en "tjokkenrol". Hoe mooier de desbetreffende toeren tijdens de zangbeurt zijn gezongen des te hoger is de waardering in de rubriek "nachtegaalaccent". Ontbreekt één of meerdere van genoemde toeren in het lied van een waterslager dan zal de vogel geen punten voor "nachtegaalaccent" scoren. 1)

Dit uitgangspunt en met name de toepassing daarvan in de praktijk kan leiden tot bizarre situaties. Als men de richtlijnen consequent toepast ontvangt een waterslager met een krachtig geslagen lied, maar waarin de "wartertoeren" ontbreken, geen punten voor "nachtegaalaccent", terwijl waterslagers die wel goede vormen van de vereiste toeren zingen, maar in de verste verte geen "geslagen" zangstructuur bezitten, wel beloond worden met een waardering voor "nachtegaalaccent".

Op basis van de criteria die door de huidige generatie keurmeesters wordt gehanteerd om "nachtegaalaccent" te waarderen kan men tot geen andere conclusie komen dan dat onder deze noemer in feite een bonus wordt versprekt voor het zingen van "waterslag", "staaltönen" en "tjokkenpartij". Dat kan in 1981 toch niet de bedoeling zijn geweest van de introductie van de rubriek op de keurlijst?

Nachtegaalaccent betekent: Geslagen lied

In 1981 werd de introductie van de rubriek "nachtegaalaccent" op de keurlijst door de Technische Commissie Zang van de N.B.v.V. als volgt gemotiveerd: We zochten naar "een middel om de waterslager (wat specifiek een slagvogel of nachtegaalzanger moet zijn) als ras te beschermen. Dit is naar onze mening noodzakelijk omdat het kruisen met harzers, om de diepte van de zang te verbeteren, nadelig werkt in de nateelt, waardoor het slag-element verloren gaat en de vogels worden ook te week en te zacht in hun voordracht. Wij zijn dan ook van mening dat door de invoering van het nachtegaalaccent er meer aandacht aan het slag-element wordt besteed en er meer selectief door de kwekers op wordt gekweekt." 2)

Hadden de kwekers en de keurmeesters in het bijzonder, zich de afgelopen 15 jaar maar intensiever beziggehouden met de gedachte die aan bovenstaand citaat ten grondslag ligt. Dan waren de misverstanden rondom de betekenis en de toepassing van "nachtegaalaccent", die in de voorafgaande paragrafen centraal stonden, misschien niet ontstaan. "Nachtegaalaccent" is namelijk niet geïntroduceerd om de waterslagers als nachtegaalen te laten zingen noch om de "wartertoeren", "staaltönen" en "tjokkenpartij" stiekem op te waarderen maar wel om het slag-element in het lied van de waterslager te versterken.

Wat is nu dat slag-element in het lied van de waterslager? Ik ben eens op zoek gegaan naar een duidelijke definitie van een geslagen waterslagerlied. Ik heb er geen kunnen vinden. Met andere woorden: Van één van meest wezenlijke raskenmerken van een waterslager, namelijk dat het een "slagvogel" moet zijn, is in de zangtheorie geen omschrijving te vinden. De enige die ooit eens een poging in die richting heeft gewaagd is de heer M. van Woezik. Maar in z'n streven de betekenis van "waterslag" in een definitie vast te leggen is hij maar tot de helft gekomen: hij definieert alleen het begrip "water". 3)

Met deze kennis werd me opeens duidelijk waarom rondom het begrip "nachtegaalaccent" zoveel verschillende inzichten en standpunten bestaan. In de zangtheorie en de daarop gebaseerde "standaardeisen" voor de afzonderlijke toeren is men volledig voorbijgegaan aan de noodzaak om een voor iedereen geldende uitspraak te doen over de kenmerken van een geslagen lied. In dit verband wordt wel steeds de zang van de nachte-

gaal als voorbeeld naar voren geschoven, maar dat heeft alleen maar geleid tot spraakverwarring, zoals we eerder in dit artikel zagen.

Naast toerenwaardering ook totaalwaardering

De bron van de misverstanden rondom de rubriek "nachtegaalaccent" gaat dus terug tot de introductie in 1981. De rubriek verscheen op de keurlijst zonder een degelijke theoretische onderbouwing. Die situatie is nog onveranderd en zolang er niet goed wordt omschreven wat de, toetsbare, kenmerken van een "geslagen lied" zijn, zal de spraakverwarring blijven bestaan. 4)

Een van de oorzaken van deze omisatie in de zangtheorie is mijn inziens de te eenzijdige blik op de afzonderlijke toeren waaruit het lied is opgebouwd. De traditie in Nederland is dat keurmeesters niet het lied als geheel keuren, maar de gezongen waardetoeren beoordelen als afzonderlijke grootheden. Het is daarom ook heel begrijpelijk dat sommigen met het begrip "nachtegaalaccent" niet uit de voeten kunnen zolang het niet tot een vorm van toerenwaardering herleid kan worden. De verwaarlozing van de beoordeling van het lied als geheel kan vreemde gevolgen hebben. Jonge mannen kunnen in begin november al een respectabel aantal punten scoren terwijl ze nog volop in studie zijn. De vogels zingen wel bepaalde waardevolle toervormen, maar van een lied, waarin de afzonderlijke toeren zich van losse elementen hebben verweven tot een samenhangend geheel, is nog geen sprake. Maar naar dat aspect van het waterslagerlied wordt conform ons (toerenbeoordelings) keursysteem nauwelijks gekeken. De rubriek "indruk", waarin o.m. de totaalindruk van de voordracht tot uitdrukking zou moeten worden gebracht, laat slechts een maximumbeloning van 3 x 3 = 9 punten toe. In de huidige zangtheorie en de wijze waarop die o.m. tijdens de keuring wordt toegepast is het lied als samenhangend geheel van uiterst ondergeschikt belang: Alleen toeren tellen. Voor een goede hantering van het begrip "nachtegaalaccent" en het berekenen van de met de introductie van deze rubriek beoogde effecten is het nu juist een voorwaarde dat de waardering van het totale lied een veel belangrijker plaatst krijgt in het beoordelingssysteem. Immers, wanneer we spreken over het slagelement in de zang van de waterslager dan spreken we niet over afzonderlijke toeren maar over een totaaltypepering van het lied.

De
De
De

De
De
De

Postuurwedstrijd Houdingrassen Gersfeld (D)

In het weekeinde van 9 en 10 november j.l. organiseerde de club van vogelvrienden uit Hohe Rhön in Gersfeld (Duitsland) in samenwerking met de "Interessengemeinschaft" der gebogenen Kanariërassen de 12e speciaalshow voor houdingrassen.

De volgende 5 houdingrassen werden tentoongesteld. Scotch Fancy 126 vogels, Münchener 134 vogels, Japan Hoso 204 vogels, Belgische Bult 38 vogels en de Rheinländer 58 vogels. Een totaal van 560 vogels verdeeld over 54 inzenders uit Duitsland, België en Nederland. Wie zag zoveel vogels per ras op één Show?

Met 4 kwekers namen wij deel aan deze wedstrijd. Deze "Interessengemeinschaft" is vergelijkbaar met onze speciaalclubs. Deze groep heeft leden in België, Duitsland en Nederland. Zij organiseren elk jaar een bijzondere wedstrijd voor de 5 houdingrassen. Elk jaar worden zo'n 500 vogels tentoongesteld. Inbrengen van de vogels is op vrijdagavond en op

176

zaterdagmorgen tot 10.00 uur, waarna de vogels gekeurd worden door keurmeesters die gespecialiseerd zijn in het keuren van één bepaald ras. De keurmeesters die aangetrokken worden zijn niet allen Duitsers. Zo troffen we in voorgaande jaren ook keurmeesters aan uit Nederland, België en Engeland.

Bij elk ras wordt onderscheid gemaakt in: intensief/schimmel/wit/ en in vetstof en pigment, waardoor een betere vergelijking mogelijk is van één bepaalde groep. Uit de best geklasseerde vogels van elke groep wordt de "Rassensieger", de beste vogel van dat ras, uitgezocht.

Op zaterdagavond is er meestal een "Zuchterabend" (kwekersavond), waar een spreker uitgenodigd wordt die over één van de rassen komt praten. Zo hebben we twee jaar geleden in Weinheim een zeer interessante lezing gehad over de Belgische Bult door Klaus Speicher. In 1995 in Keulen ging het over het nieuwe ras Rheinländer.

Op de zondagmorgen zit de hele club weer bij elkaar om van gedachten te wisselen over de tentoonstelling. Meestal worden dan de vogels uit de zaal gehaald die nog eens met elkaar worden vergeleken. Al met al een zeer interessante avond en morgen die voor veel kwekers zeer leerzaam zijn. Omdat we twee volle dagen met de hele groep inzenders bij elkaar zijn worden er natuurlijk veel contacten gelegd en ervaringen uitgewisseld. Iedereen kan trouwens lid worden van deze Interessengemeinschaft der gebogenen Rassen.

Günther Schulz uit Asten behaalde in de klasse wit bij de Japan Hoso's de 1e prijs met een vogel van 92 punten. Met een Belgische Bult behaalde hij met een gele schimmel eveneens de 1e prijs met 92 punten. In de klasse bonte schimmels Belgische Bult behaalde hij een 3e prijs met 89 punten. Zo behaalde hij bij de eindrangschikking bij de Belgische Bulten de rassenkampioen en bij de Japan Hoso's de 2e prijs.

Ad de Brouwer uit Veghel behaalde met zijn gele schimmel Rheinländer een 1e en een 2e prijs respectievelijk 91 en 90 punten. In het eindklassement behaalde Ad een mooie 3e plaats.

Deze wedstrijd wordt in 1997 in het Limburgse Meijel georganiseerd en wel op 15 en 16 november in het Oranje Hotel waarbij u tevens de mo-

gelijkheid wordt geboden om te overnachten voor deze tweedaagse wedstrijd. Liefhebbers van houdingrassen, noteer alvast deze datum in uw agenda. Wij wensen u een goed kweekseizoen en hopen veel liefhebbers in 1997 in Meijel te mogen begroeten. Na de zomervakantie van 1997 komen we hier zeker op terug. Mocht u nu al nadere inlichtingen wensen dan kunt u contact opnemen met Güther Schulz op telefoon 0493-496476 of bij Louis Meulemans op telefoon 077-4662208

Ad de Brouwer, Ton Daanen, Louis Meulemans, Günther Schulz en Coen Steegs.

Recessief witte vogels. Is niet alleen goed wassen

Vele tentoonstellers hoor ik regelmatig zeggen: "Die witte vogels is meer een waswedstrijd dan iets anders". Ik wil dat niet helemaal ontkennen maar toch moet het mij van het hart dat recessief witte vogels kweken wel degelijk een zaak is van goed OPLETTEN EN KOPPELEN. Dat vooral de bevederings structuur een grote invloed heeft op de recessief witte vogels met daarbij een goede vorm en grootte van de vogel vergeten veel liefhebbers nog wel eens. En daarbij genomen de nodige vitamines die de vogels extra nodig hebben maakt het zeker niet alleen een waswedstrijd!!!

Ik wil hier eens even bij stil staan. Eerst wil ik u iets uitleggen over de recessief witte vogels. Deze vogel is ontstaan omstreeks 1908. Het zal u duidelijk zijn dat in de

ssel

De

recesieve vogels geen enkel spootje van vetstofkleur aanwezig mag zijn. De reden is dat DE VOGEL GEEN PRO VITAMINE A KAN OMZETTEN IN VITAMINE A. Omdat de vogel dit niet kan is ie kleurloos, dus wit. Vitamine A is erg belangrijk bij het vormen van vetstofkleur. Het gebrek heeft niet alleen invloed op de veerleur maar ook op de hoorndelen en de HUIDSKLEUR. Deze heeft namelijk een LILA ACHTIGE KLEUR gekregen. Dit wordt weer veroorzaakt door een gemis van een aantal stoffen in het bloed.

Het is dus een NOODZAAK om alle recesieve vogels ORGANISCHE VITAMINE A te verstrekken, en dit wekelijks.
IK DENK DAN OOK DAT VEEL PROBLEMEN MET HET HOUDEN VAN RECESIEVE VOGELS HIERIN VERSCHOLEN LIGGEN.

U moet uw vogels WEKELIJKS VITAMINE A verstrekken dit kan in de vorm van OA:

- 1 VLOEIBARE VITAMINE A.
- 2 WORTELEN GEVEN.
- 3 GEEF REGELMATIG BROOD MET MELK, EN/OF MAGERE MELK TE DRINKEN.
- 4 REGELMATIG WEKELIJKS WAT NATUURLIJKE VITAMINEN.

Als u een gebrek heeft aan VITAMINE A heeft dan kunt u dit makkelijk vast stellen aan de volgende symptomen:

- 1 TRANENDE OGEN.
- 2 VERKLEUREN VAN ALLE HOORNDELEN. (worden erg bleek)
- 3 ONVRUCHTBAARHEID.
- 4 DODE JONGEN IN HET EI.
- 5 RUWE EN SLECHTE BEVEDERING.
- 6 SLECHT IN CONDITIE KOMEN VAN VOGELS.
- 7 ERG NATTE (vochtige) OGEN.

Verder wil ik uw aandacht vestigen op de intensiviteit van de kweekvogels. Let goed op de lengte van de bevedering en zorg dat je een goed kweekboek bijhoudt en mijd zoveel mogelijk inteelt bij de recesieve vogels. Kweek ook regelmatig terug naar een gele of een split witte vogel toe.

Nu ik toch al zover ben met het uitlegen van de recesieve vogels wil ik toch nog iets zeggen over enkele koppelingen en de vererving van recesief witte vogels.

DE VERERVING

De recesief wit factor is recesief (te-rughoudend) en vererft onafhankelijk. Dit houdt in dat de factor dubbel aanwezig moet zijn om tot uiting te komen.

De factor heeft door zijn terug houdende karakter en de vrije vererving dus vijf koppelingsmogelijkheden:

- 1 RECESIEF WIT x GEEL.
- 2 GEEL/REC WIT x GEEL/REC WIT.
- 3 RECESIEF WIT x GEEL/REC WIT.
- 4 GEEL/REC WIT x GEEL.
- 5 REC WIT x REC WIT.

Zoals al eerder vermeld kunnen ook witte vogels intensief of schimmel zijn. De enige goede aanwijzing in deze is de lengte van de bevedering. Het is hier waar het addertje schuilt: het kweken van goede recesieve vogels is in grote mate afhankelijk van deze bevederings structuur.

De ligging van de haakjes en baarden van de structuur is erg belangrijk bij deze vogels: kort of lang maakt van deze vogel een topper of een mindere vogel.

Ook de helderheid van de vogel komt tot uiting door goede of minder goede bevedering.

Let dus bij aankoop van rec. witte vogels eens op de bevederings-structuur. Neem korte bevedering op een goede vorm (volle) vogel met een goede grootte en koppel ook altijd naar een korte bevedering toe. Ook zul je als je goed oplet bij aankoop verschillende gradatie's wit tegen komen. Koop altijd die vogels die kort van bevedering zijn met een zo wit mogelijke kleur.

Zorg dat je GEEN GRAUW WITTE VOGELS KOOPT. Altijd zo helder mogelijk blijven kweken.

Later bij het wassen zal blijken waar-

om dit zo belangrijk is.

Uiteraard zal een zeer propere verzorging nodig zijn voor het goed zuiver houden van uw rec. witte vogels.

WANT EEN ZAAK STAAT BIJ MIJ VAST.

Bij de witte vogels is de hoofdzaak de bevederingsstructuur met daarbij een goede intensiviteit en kleur en verzorging.

En als je nu een goed wasproduct hebt of niet het volgende zal gebeuren bij het wassen van een witte vogel.

EEN:

- **GRAUW WITTE VOGEL WORDT:** WIT GEWASSEN.
- **WITTE VOGEL WORDT:** HAGELWIT GEWASSEN.
- **HAGELWITTE VOGEL WORDT:** SPIER WIT GEWASSEN.

Het product waarmee gewassen wordt zal zeker nog van invloed zijn, maar wees er zeker van: met het beste PRODUCT zul je van een grauwwitte vogel geen spierwitte vogel kunnen maken.

Dat je bij het wassen ook nog een aantal zaken in de gaten moet houden zal voor iedereen ook wel duidelijk zijn. Ik hoop daar in een volgend artikel eens op terug te komen.

Ik hoop dat ik u voldoende heb kunnen inlichten, en wens u verder veel succes toe met de kweek (wassen) van recesief witte vogels.

En denk er aan wassen is niet de HOOFDZAAK, wel een MUST.

Van Gils Wout

De Smaragdparkiet, ook wel

Enicognathus ferrugineus minor

Tekst: Enrico Goedhart
Foto: Cees Scholtz

Deze zeer mooie en nieuwsgierige vogel is één van de twee *Enicognathus* soorten. Deze heeft nog een ondersoort de minor, die ik in mijn bezit heb. Het is tevens de meest zuidelijk voorkomende parkietensoort van Zuid-Amerika. De parkiet heeft een lengte van ongeveer 33 cm. Doordat deze vogel zo ver zuidelijk voorkomt is ze zeer goed tegen de koude bestand.

Dat is voor parkietenhouders een bijzonder gunstige bijkomstigheid omdat wij in het najaar en tijdens de winterse periode soms op zeer ongunstige weersinvloeden kunnen rekenen. Zoals bijna alle Zuid-Amerikaanse parkieten kunnen deze vogels soms luidruchtig zijn, maar dat is dan ook het enige minpuntje dat ik aan ze kan ontdekken. Ik heb enkele jaren gewerkt in een klein vogelparkje in Oisterwijk als vrijwilliger. Daar waren wij in het bezit van twee van deze vogels. Helaas hebben wij slechts éénmaal eieren van deze vogels gehad. Deze waren onbevrukt. Het park ging dicht en ik moest ze tot mijn spijt verkopen. Maar wie kent mijn geluk, na drie jaar kon ik deze vogels weer terug kopen. Het bleken twee poppen te zijn. Goede raad is duur. Meestal dien je dan ook een opsporingstocht op te zetten. Maar zoals het meestal gaat ontmoette ik en kennis die ook twee smaragdparkieten bezat. Het waren twee mannen. Hoe kon het lot ons toch zo gunstig gezind zijn? Na een afspraak konden we elkaar overtuigen dat het de oplossing zou zijn wanneer we tot een ruiling kwamen. Ik was vanaf dat moment de trotse bezitter van een gesext paar Smaragdparkieten.

Ik zette de vogels bij elkaar in een kooi van 50 bij 100 cm bij 200 cm hoog met aan de buitenkant een van multiplex getimmerd blok van 30 bij 30 bij 60 cm.

De vogels moesten niets van elkaar hebben. De vechtpartijen waren soms zo stevig dat ze beiden van de stok vielen. Maar na twee maanden zag ik verbetering in de situatie komen. De vogels gingen op dezelfde roest slapen. Dat was de ommekeer. Drie dagen later sliepen ze samen in het blok. Begin april zag ik de pop niet meer en tot mijn verbazing zag ik bij nestcontrole het eerste ei. Het werden er zeven en ze waren allemaal bevrucht. De pop legde de eieren overigens met tussenpozes van twee dagen. Ik had de eieren niet geraapt dus u begrijpt er zat veel leeftijdsverschil tussen de oudste en het jongste jong.

Van de zeven jongen heb ik er vier van op stok gekregen. Ik ben daar overigens zeer tevreden over. Als voeding geef ik ze een goed parkietenmengsel met als aanvulling eivoer met daar doorheen gemengd geraspte wortel en appel. Driemaal per week maak ik het eivoer aan met hondenbrokken die even geweekt zijn in heet water. Het geheel is een rul prakje. Dus niet teveel water erbij. De oudste vogels eten dit naar hartelust. De jongen worden er voortreffelijk mee gevoerd. Dat blijkt wel want ze groeien als kool. Door het water geef ik vitaminesol van ATC. Naar mijn mening brengt dit de vogels gelijk in broedstemming. Ik geef dit vitaminesol al mijn vogels vijf / zeven dagen voor het broedseizoen, gewoon in het water.

Ik hoop door dit verslag meer liefhebbers te ontmoeten zodat deze vogel wat algemener wordt. Vooral omdat men veel van deze mooie en vrolijke vogel kan genieten.

Magelhaenparkiet genoemd

De

ssel

Mijn leven met vogels

Van kinds af aan ben ik opgegroeid met vogels. Mijn vader hield kanaries en Europese vogels zoals sijzen, putters, merels en goudvinken. Zelf ben ik vogels gaan houden in 1952.

Toen ik in 1952 trouwde, kan ik me nog herinneren, miste ik na de wittebroodsweken toch het vertrouwde geluid waarmee ik groot was gebracht. Toen mijn vader mij na enkele weken vroeg hoe het ging in het huwelijk, was mijn antwoord dat het niet zo best ging. Natuurlijk was ik nog smoorverliefd, maar ik miste het geluid en de zang van vogels. "Dat is zo opgelost", zei mijn vader, "je bent tenslotte timmerman, dus timmer maar een kooi in elkaar, dan zorg ik wel voor de vogels".

Mijn eerste kooi had de afmetingen van 2,50 x 2,50 meter, waarin 6 broedkooien van 60 x 60 centimeter voor mijn eerste vogels: kanaries. De eerste 5 jaar ging alles goed, totdat mijn kanaries de pokken kregen. Alle vogels moesten worden opgeruimd. Nadat de kooien goed ontsmet waren ben ik overgestapt op fazanten en Californische kuifkwartels. Deze werden uitgebroed in een broedmachine. Aanvankelijk leverde het werken met een broedmachine nogal wat problemen op, maar na enkele jaren had ik het onder de knie. Ik herinner me nog als de dag van gisteren dat er op één dag 50 eieren van de Californische Kuifkwartels moesten uitkomen. Nadat ik heel de ochtend zenuwachtig op het werk rond had gelopen, ging ik 's middags gauw naar huis, ik werkte gelukkig in mijn eigen woonplaats, om te kijken of ze al uit waren. 48 piepkwarteltjes huppelden zo goed en zo kwaad als het ging rond in de broedkooi en in de kunstmoeder. Mijn vrouw had al een aantal jongen die droog waren, uitgevangen. De meeste jongen heb ik toen in leven kunnen houden.

Enkele jaren waren kwartels mijn grote liefde, totdat de zebravink in mijn leven kwam.

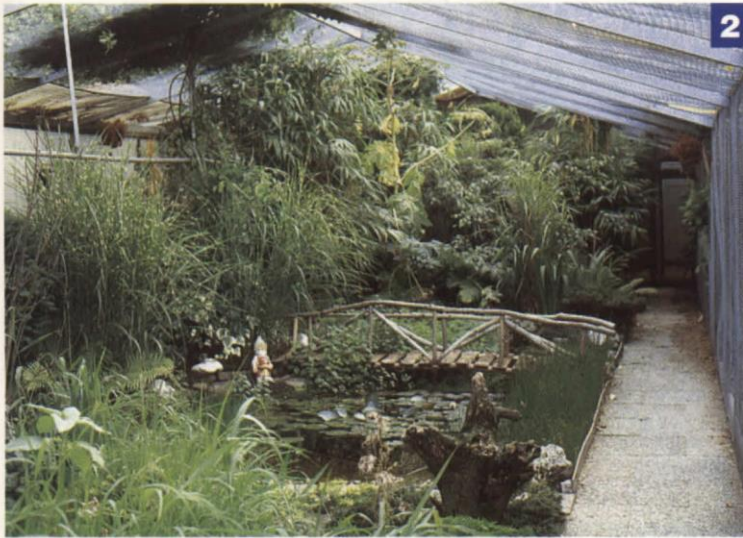
Met deze vogeltjes heb ik zeer goede resultaten behaald op tentoonstellingen. Op een nacht echter sloeg het noodlot toe. Een rat bracht een bezoek aan mijn kooi en deze ongenode gast maakte mijn hele stam zebra-

ken af, inclusief mijn TT-materiaal. Ik had niets meer over.

In deze periode kwamen grote parkieten steeds meer binnen handbereik van de liefhebbers. Omdat mijn vader grote parkieten aanschafte zoals de Bourkeparkiet en de roodrug, ben ik met hem meegegaan en kocht mijn eerste roodrug-, Bourke- en turquoiseparkieten. Toen sloeg het noodlot weer toe, niet bij mijn vogels maar bij mijzelf. Ik kreeg hernia en kon 2 jaren lang mijn vogels vrijwel niet verzorgen. Gelukkig deed mijn vrouw dat zodat ik, ondanks alles, toch van de aanwezigheid van vogels kon genieten. Na mijn operatie ben ik zelf weer intensief gaan hobbyen en heb het aantal parkieten uitgebreid tot 23 koppels, met daarnaast tropen en Europese vogels. De parkieten waren ondergebracht in voliëres die aan een zijde van de tuin waren gebouwd. Hierin heb ik met de meeste rosellasoorten gefokt en daarnaast met Barnardparkieten, twenty-eight, Port Lincoln, Cloncurry, bergparkiet, Barraband, red-capped, veelkleuren en Patagonen. Maar mijn grote liefde waren toch allerlei tropische vogels, zoals prachtvinken, kardinalen, nachtegalen, pestvogels en Europese soorten zoals sijzen, putters, groenlingen, merels en nog enkele nauw verwante vinkachtigen uit Amerika en Azië. Midden jaren '70 ben ik voor keurmeester: "Tropische Vogels" gaan leren, in de jaren erna gevolgd door vele aanvullende cursussen en momenteel loop ik de speciaal cursus voor Europese vogels en hun mutaties. Om het keurmeesterschap goed uit te kunnen oefenen hield ik steeds een groot scala aan soorten. Ik fokte met zebravinken en Japanse meeuwen, met gasparkieten en met neophema's.

Op een dag kwam de gedachte in me op om een gedeelte van mijn tuin te overdekken met gaas en er een grote voliëre van te maken. Deze gedachte liet me niet meer los. Gelukkig stond mijn vrouw volledig achter het plan en een jaar later was het gerealiseerd. De vrije vlucht voliëre meet 20 x 6 x 3 meter en is geheel aangeplant en uitgerust met een vijver. Achter aan de garage bouwde ik een ruimte, voorzien van grote ramen van waaruit ik de voliëre kon overzien en de vogels bij minder gunstige weersomstandigheden kon observeren. De kwee-

kruinte aan de achterzijde van de tuin diende als binnenverblijf.

Bij zonnig weer vertoefde ik, eventueel met mijn gasten, in de volière op het grasveld. Het was een heerlijke ervaring als tijdens het koffiedrinken de prachtvinken en andere vogels tot vlak in je buurt kwamen, soms zelf tot op of onder stoelen waarop we zaten. De volièrebezetting schommelde nogal gedurende de jaren. Naast vele prachtvinksoorten, Europese en Aziatische vinkachtigen en Amerikaanse sijzen, hield en fokte ik verschillende kardinaalsoorten (rode-, roodkuif-, groene en Boliviaanse) en vruchten- en insekteneters zoals de zwartborst-, Dayal-, Japanse en zanglijster, de merel, Japanse en zilveroomachtgaaal en de roodoorbuulbuul. Van deze laatste heb ik een oorkonde voor eerste eigen kweek mogen ontvangen. Daarnaast heb ik pogingen ondernomen om met de schitterende Irenebuulbuul te fokken.

Het enige jong dat uitvlog verdronk helaas in de vijver. Toerako's, pestvogels, verschillende soorten duiven en duifjes, kwartels, roulroul en witborstrallen waren andere bewoners van de volière.

Ook in een grote volière kun je niet zo maar alle vogels bij elkaar zetten. Verschillende vogelsoorten zijn zo agressief dat ze niet alleen soortgenoten, maar ook verwante soorten of vogels met een gelijk kleurtje fel achtervolgen en eventueel doden. Andere vogelsoorten vragen extra aandacht zoals speciaal voedsel. Ook dat kun je in een grote vlucht niet goed controleren. Daarnaast zijn er vogels zoals de parkieten die zich te goed doen aan de bomen en struiken. De Splendidparkieten lieten het groen

meestal met rust, hoewel ze regelmatig van de *Taxus ateni*(!), maar de Grijsrugdwergpapegaaitjes konden in één dag een middelgrote berk volledig kaal plukken.

5-6 jaar geleden heb ik al mijn kromsnavel verkocht. Op dit moment fok ik met Europese vogels zoals sijzen, putters, barmzijzen en goudvinken, met prachtvinken en enkele andere tropische vogels, een paar kwartels en 2 koppels heuvelpatrijzen. Toch nog een hele verzameling en zeker niet minder arbeidsintensief.

In de volières waarin aanvankelijk de parkieten waren ondergebracht zitten nu putters, goudvinken en sijzen. Vele lezers kennen deze volières vanuit de tijd dat ik nog dialezingen gaf.

Ik hoop binnenkort nog eens te schrijven over mijn ervaringen met de verschillende vogels in deze grote volière.

Foto 1:

Ingang van de grote volière. Rechts zijn vluchten die over de volle lengte van de grote volière doorlopen. Voorheen zaten hierin de grote parkieten. Nu zijn Europese vogels gehuisvest. Links de observatieruimte.

Foto 2:

De inrichting van de grote volière. Aan de achterzijde is de binnenkooi.

(Tekst: redactie)

Foto's: Joop Beekmans

KALENDER 1997

Cotinga's

In de tropische gebieden van de Nieuwe Wereld leeft een aantal zangvogels die behoren tot de familie van de Cotingidae. Deze familie bestaat uit meerderen geslachten, onder ander de Cotinga, waartoe de afgebeelde Purperborst cotinga behoort. Tot de familie behoren de meest bizarre individuen uit de vogelwereld die men zich kan indenken. De grootte varieert van die van een huismus tot die van een kraai. Verreweg de meeste zijn schitterend gekleurd maar vele ervan zijn ook getooid met allerlei ornamenten als kuiven, kammen, aanhangsels en wat dies meer zij.

Ook het baltsgedrag is zeer uitzonderlijk te noemen. Het zijn vrijwel alle vruchten en bessen etende vogels die zich ophouden in de allerhoogste boomkruinen. Zien doet men ze dan ook minder vaak dan dat men ze hoort. Geruisloos zijn ze allerminst en sommige produceren geluiden die kilometers ver zijn te horen. Van tal van cotinga's is nog heel weinig bekend. Bij het geslacht Cotinga kunnen heel wat vragtekens worden geplaatst. Van hun gedrag en broedgewoonten weet men nog slechts bitter weinig.

De eerste drie soorten werden in 1776 beschreven door de wereld beroemde Zweedse systematicus Linnaeus. Een jaar of tien later ontdekte de Duitse onderzoeker Müller nummer vier en pas in 1840 werd nummer vijf beschreven. De gevlekte cotinga heeft als woongebied de kustgebieden van Zuidoost-Brazilië van de provincie Bahia tot Rio de Janeiro. Deze is zeer nauw verwant aan de held van ons verhaal, de Purperborst en diverse auteurs beschouwen ze als behorend tot één en de zelfde soort.

Hun woongebieden zijn echter van elkaar gescheiden door een zone van circa 900 kilometer. In dat gebied komen geen cotinga's voor! De purperborst leeft in de Guyana's, Venezuela, en Brazilië ten noorden van de Amazone. Buiten de broedtijd zwerven de vogels rond en leggen flinke afstanden af op zoek naar voedsel. Niet zelden bestaan deze foeragerende groepjes niet meer dan één soort Cotinga.

Meindert de Jong

usel

De Gambelhelmkwartel

Lophortyx g. gambelii

Het was bij een vogelhandelaar dat ik deze Gambelhelmkwartel voor het eerst zag. Op het eerste gezicht, en van wel ietsje te grote afstand, dacht ik: dat zijn Californische kuifkwartels. Maar van wat dichterbij was ik verrast want deze kwartelsoort had ik nog nooit eerder gezien. Mooi zeg! Ze zijn ietsje groter van formaat en hebben ook een grotere slanke kuif. Ook zijn ze feller getekend met kleur. Wat zeker opvalt is de roestbruine vlek boven op hun kopje. Ook zijn de geslachten, zoals bij de Californische kuifkwartels, duidelijk verschillend. Wat op de bijhorende foto niet te zien is, is de grote zwarte vlek op de buik bij het mannetje.

Als leefgebied hebben ze het zuiden van Nevada, een woestijn gebied in de U.S.A. Doordat ze in een nog zuidelijker en in een nog warmer gebied voorkomen zouden zij gevoeliger zijn voor de koude in onze winters, ook het buiten laten lopen zou dan problemen kunnen geven! Dat zou ik dan wel eens willen zien, dacht ik bij mijzelf. In het verleden heb ik reeds meerdere keren met Californische kuifkwartels gekweekt en ook nog met andere soorten en nooit vormde dit een probleem. Ze hadden weliswaar telkens een beschermd winterhok, wat trouwens voor alle soorten een noodzaak is, vind ik.

Ik voelde mij dan ook erg aangetrokken tot deze kwartels en zag het ook als een uitdaging om met deze soort te kweken! Het was tenslotte al weer een tijd geleden dat ik met kwartels had gekweekt. En zo werd ik bezitter van een koppeltje gambelhelmkwartels

Het was begin mei en bij de handelaar hadden ze reeds enkele eieren gelegd. Dus het zou bij mij wel lukken om hen tot nakweek te brengen. De huisvesting: ze werden in een grote volièrre van zeventien meter bij drie meter met een bijbehorend nachthok van zes vierkante meter los gelaten. Ook voldoende beplanting was aanwezig en ik zou ze dan ook natuurbroed laten doen. Onder enkele voldoende dekking gevende planten zoals smalbladig laurier werden door mij enkele kuiltjes in de grond gemaakt en met droge grassen een nestje gemaakt. Een paar kalk eitjes werden

erin gelegd, ze zouden het wel snappen meende ik en ja hoor, na twee dagen werden er eitjes bijgelegd. Aan voeding stellen zij weinig eisen, een volièremengsel was er, ook de lijsterkorrels patè werd gegeten en verder groenvoer, vogelmuur. Per dag werd er een kleine krop sla weggewerkt, hierbij kregen zij wel hulp van de vele groenvinken (bruine en gele mutatie's).

Hun verdere gedrag was die van volledige afwezigheid, ik kreeg ze enkel te zien wanneer ze niets vermoedden en mij dus niet zagen. In een grote volièrre met veel beplanting kunnen de schuwe soorten zich goed schuil houden, verder was dat ook zo met de zanglijsters (isabel en wit) en met de zilveroornachtengalen. Om nu op het verdere verloop van het leggen van de eitjes terug te komen, alles verliep hoopvol. Dagelijks werd er nu eentje bijgelegd, tot het zo stilaan een heel nest vol werd van wel twintig stuks. Doordat ik uit het verleden ervaring had met Californische kuifkwartels die toen eenentwintig eitjes legden en ook goed uitbroedden met een volledige uitkomst, liet ik alles nog rustig liggen. Toch was ik er niet meer zo gerust op! Toen het zes en twintigste eitje werd gelegd nam ik de eerste twintig eitjes weg. Ik had ze per dag telkens, met een waterproof stift, van een volgnummer voorzien. Deze twintig eitjes werden verdeeld onder twee kleine krielen. Inmiddels ging de eileg verder en na het dertigste ei begon het kwartelhennetje zelf te broeden. De data werden geteld en genoteerd wanneer de uitkomst zou plaats vinden. Bij de krielkipjes kreeg ik elf jongen die echt levenskrachtig waren. Ik had voor de datum dat ze moesten

uitkomen mijn voorzorgen genomen, waarbij er werd gezorgd dat ze bij de krielkip niet weg konden lopen. Wat ze nogal eens plegen te doen. Ze zaten zo klein behuisd dat ze wel goed verwarmd zouden blijven en dat hebben ze nodig.

Doordat de taal van een kip en een kwartel wel zeer verschillend moet zijn, luisterden deze eendags kwarteltjes helemaal niet en het zou zeker mis gegaan zijn. Vlug met z'n allen naar een verwarmde kunstmoeder waar ze konden genieten van een temperatuur van 32 tot 34°C. vooral de eerste dagen. Ze groeiden dat het een bezigheid werd en dit enkel met kalkoenenmeel. Ondertussen was het kwartelhennetje halverwege haar broedtijd gestopt en ging het broedsel verloren; ook dat was volledig bevrucht. Het mislukken hiervan was de schuwheid want bij het minste onraad werd telkens het nest verlaten.

Als een tevredene met elf gambelhelmkwartels vond ik het nog niet zo slecht. Het is nu volop winter (96-97) met uitzonderlijk strenge nachtvorst. Ook de sneeuw in de buitenvolièrre deert hen niet. Op dit witte tapijt zijn ze nog mooier om te zien. En zo ziet u, wat ik van hen veronderstelde, dat zij wel tegen een stootje kunnen. Vooral als zij zich juist hebben weten aan te passen. De broedtijd is drie en twintig dagen en de ringmaat 6mm.

Hiermee hoop ik hen wat meer bekendheid te hebben gegeven wat zij zeker verdienen.

TEKST EN FOTO'S:
Andre Bruggeman

ysel